

مکاشفه در کنار قرآن و سنت، عمده‌ترین منبع معرفتی عرفان اسلامی است

در روایات ما تأکید شده است که اگر انسان از راه درست وارد سیر و سلوک شده باشند، چشم و گوش دلش برای درک حقایق عالم باز می‌شود ...

. در روایات ما تأکید شده است که اگر انسان از راه درست وارد سیر و سلوک شده باشند، چشم و گوش دلش برای درک حقایق عالم باز می‌شود و خود عرفا نیز مکاشفه و مشاهده را عمده‌ترین راه معرفتی - البته در کنار قرآن و سنت - برای خود تلقی می‌کنند.

به گزارش خبرگزاری قرآنی ایران (ایکنا)، حجت‌الاسلام والمسلمین حسین مظفری، عضو هیئت علمی مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره) در پنجمین نشست از سلسله نشست‌های «#سومین جشنواره ملی مطالعات قرآنی دانشجویان کشور» که با عنوان «#مکاشفه از منظر عقل و نقل» امروز چهارشنبه، 14 دی‌ماه، در سالن اجتماعات دانشکده علوم و فنون قرآن کریم برگزار شد، به بیان مباحثی درباره مکاشفات و شهودهای عرفانی از منظر تحلیل‌های عقلی و مستندات نقلی (قرآنی و روایی) این مکاشفات پرداخت.

وی در ابتدای سخنان خود پس از اشاره به برخی از راه‌های نامتعارف کسب معرفت از جمله توانمندی‌های خاص فیزیکی، تله‌پاتی، تسخیر جن و ارواح، ریاضت‌های غیرشرعی و... پرداخت و در تعریف مکاشفه عرفانی اظهار کرد: مکاشفه معرفت روحی و باطنی است که برای برخی از افراد حاصل می‌شود که در آن حالت روحشان لطافت خاصی پیدا می‌کند و مسائل وراثتی نیز تا حدی بر استعداد افراد برای این امر مؤثر است.

عضو هیئت علمی مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره) تصریح کرد: در روایات ما تأکید شده است که افراد اگر از راه درست وارد سیر و سلوک شده باشند، چشم و گوش دلشان برای درک حقایق عالم باز می‌شود. خود عرفا نیز مکاشفه و مشاهده را عمده‌ترین راه معرفتی - البته در کنار قرآن و سنت - برای خود تلقی می‌کنند.

وی با اشاره به این که مکاشفات ممکن است ربانی یا شیطانی بوده باشند و وجود استاد در راه سیر و سلوک برای تشخیص چنین خطری است، ادامه داد: حتی اگر مکاشفات افراد ربانی باشد، این امر دلیلی بر این نیست که وی از اولیاء خداست و تمام کارهای او درست است؛ چراکه تنها معصومین (ع) به طور تمام و کمال قابل اعتماد هستند.

مظفری در ادامه سخنان خود با استناد به حالات و احوال برخی از اولیای الهی نظیر محمدجواد انصاری همدانی و شیخ محمد بهاری همدانی، افزود: عرفای واقعی هرچند از مکاشفاتی بهره‌مند شوند، چندان توجهی به این امور ندارند و توجه به این مسائل را مانع قرب الهی و دور شدن از مسیر حق می‌دانند و آنچه که برای سالک مهم است، تنها قرب و رضایت پروردگار است.

وی در بررسی مکاشفه از منظر عقل، به اقوال سه فیلسوف برجسته مسلمان یعنی ابن‌سینا، سهروردی و ملاصدرا پرداخت و خاطرنشان کرد: ابن‌سینا در «#اشارات» در پرداختن به مباحث مربوط به افلاک آسمان، برای آنان نفس ناطقه و ادراک قائل می‌شود و انسان تنها بر اساس حکمت متعالیه می‌تواند به این مسأله واقف شود و خواجه نصیر در شرح این عبارت شیخ‌الرئیس، حکمت متعالیه را فلسفه‌ای مبتنی بر برهان و مکاشفه می‌داند.

این محقق و پژوهشگر ادامه داد: ابن‌سینا در تعلیقه خود بر اثولوجیای افلوطین می‌گوید: ادراک چیزی است و کشف درست یک مطلب از سنخ دیگری است و انسان پس از درک ظاهری می‌تواند به کشف و مکاشفه نیز دست یابد. ابن‌سینا نه‌تنها مکاشفه را معتبر می‌داند، بلکه آن را بالاتر از برهان قرار می‌دهد.

وی سپس به مکاشفه از منظر شیخ اشراق پرداخت و اظهار کرد: سهروردی مهم‌ترین کتاب خود یعنی «#حکمة الاشراق» را در اثر

مشاهده و الهامی نوشته است؛ وی در بیان نشانه‌های برتری عرفان بر علوم دیگر می‌گوید: معلوم علم عرفان، برترین و شریف‌ترین معلوم‌ها یعنی خداوند است، راه و ابزار عرفان مکاشفه و مشاهده است و عرفان وسوم آن‌که وسیله‌ای برای رسیدن به سعادت عظماست.

عضو هیئت علمی مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی(ره) عنوان کرد: ملاصدرا نیز حکمت متعالیه خود را نتیجه کشف و مکاشفه و توجه به آیات و روایات می‌داند. وی در کتاب «مشاعر» خود بر توجه به برهان عقلی و مکاشفه تأکید می‌کند و در مفاتیح‌الغیب خود نیز در جواب کسانی که معرفت را منحصر در آیات و روایات می‌کنند، تصریح می‌کند که انسان از راه کشف و مکاشفه نیز به حقایق می‌رسد.

مظفری با استناد به آیات و روایاتی در توجیه مکاشفه بیان کرد: آیاتی چون «وَالَّذِينَ جَاهَدُوا فِينَا لَنَهْدِيَنَّهُمْ سُبُلَنَا» (عنکبوت/69)، «إِنَّ الَّذِينَ قَالُوا رَبُّنَا اللَّهُ ثُمَّ اسْتَقَامُوا تَتَنَزَّلُ عَلَيْهِمُ الْمَلَائِكَةُ» (فصلت/30) و برخی از آیات دیگر، بین مجاهده شرعی و یک نوع علم مبتنی بر رؤیت و مشاهده تلازم برقرار کرده‌اند.

وی در ادامه در توجیه مکاشفه از منظر به اخبار و احادیثی چون «غضوا ابصارکم تروا العجائب» از پیامبر(ص)، «ما رأیت شیئاً الا و رأیت الله قبله» از امام علی(ع)، برخی کلمات حضرت امیر(ع) در نهج‌البلاغه و فرازی از مناجات شعبانیه اشاره کرد و یادآور شد: مکاشفه به عنوان ابزاری برای معرفت از منظر عقل و نقل به رسمیت شناخته شده است.

سلسله نشست‌های «سومین جشنواره ملی مطالعات قرآنی دانشجویان کشور» به همت سازمان فعالیت‌های قرآنی دانشجویان کشور برگزار می‌شود.

یادآور می‌شود، در پایان این نشست مسابقه‌ای کوتاه از محتوای بحث در اختیار حضار قرار گرفت و سعید ابراهیمی ادیمی، محمدجواد زالی و عنایت‌الله مجیدی به‌عنوان برگزیدگان مسابقه انتخاب شدند که جوایزی به آن‌ها اهدا خواهد شد.